

S/S Turso

Turso Eteläsatamassa. Alus on ainoa jäljellä oleva sotakorvausalus.

Sotakorvausalus, satamajäänsärkijävanhus s/s Turso on palannut kotisatamaansa Helsingin Hietalahteen, missä se syntyi Jatkosodan aikana. Turson tarinassa on useita vapaaehtoisia avainhenkilöitä.

Kun on elänyt vanhaksi, tekee mieli kaivaa menneistä yhtä ja toista muille muisteltavaksi. Löytyy ilon hetkiä, harmin paikkoja, jopa pelkkää suvantoa, hengähdystaukoa. Satamajäänsärkijävanhus, ”paluumuuttaja” s/s Turso on tästä oiva esimerkki. Nyt sen kotisatama on Hietalahdessa Länsi-Helsingissä, missä se myös syntyi Jatkosodan riepotellessa maata.

Entisöidystä Tursosta on tullut yleisön lemmikki ja komeileehan se näytillä nykyään kuin vesillelaskun aikaan 12. tammikuuta 1944.

Turson tarinassa on useita avainhenkilöitä. Heistä ensimmäinen oli legendaari-

nen laivanrakennusinsinööri **Karl Albin Johansson**. Hän sai Helsingin kaupungilta tehtäväkseen satamajäänsärkijän suunnittelun Wärtsilän telakalla. Hän myös johti piirustustyöt ja valvoi rakennusvaiheet. Edellinen vastaava murtaja s/s *Hercules* oli jäänyt kehityksessä jälkeen eivätkä tehot enää riittäneet. Turson tuli korvata se.

K. A. Johansson, sittemmin professori ansioistaan alan kansainvälisenä auktoriteettina, oli jo aiemmin suunnitellut jäänmurtaja *Otson* ja sitten *Sisun*, joka oli maailman toinen dieselsähkökäyttöinen jäänsärkijä.

Tursosta tuli 36 metriä pitkä, ja Wärtsilän rakentama trippelihöyrykone kehitti 750 hevosvoimaa.

Sotakorvauksena Neuvostoliittoon

Helsingin suurpommitukset sattuivat helmikuun alkuun tämän upouuden satama-avustajan ollessa varustelulaiturissa. Läheinen *Antares*-laiva sai osuman ja tuhoutui. Mutta Turson pelastumisella pommituksesta oli viholliselle ja lopulta omille kauaskantoiset jälkimainingit, ku-

ten voimme nyt iloisina todeta.

Turso aloitti uransa normaalitehtävissä särkien jäitä minkä kerkesi ja siinä sivussa avusti, käänsi, saattoi laivoja ja osallistui myös sammutustyöhön. Aluksen vesitykin teho oli 200 m³ tunnissa. Maaliskuusta joulukuulle 1944 se oli ollut avuksi peräti 372 laivalle, ja vesiapuakin se oli antanut 411 tonnia.

Turson silloinen 16-vuotias kansimies **Aaro Riikonen** on muistellut **Pekka Snellmanille**, kuinka oltiin koko ajan lähitövalmiudessa höyrypaine päällä. Töitä pauskittiin Länsi- ja Eteläsatamassa sekä Suomenlinnassa.

Kun jatkosota päättyi välirauhaan 19.9.1944, alettiin neuvotella sotakorvauksista. Siinä menivät muun muassa Suomen parhaat kauppalaivat ja niiden mukana myös Turso. Seuraavan vuoden helmikuussa 14 hengen miehistö päällikönä **Birger Malm** veivät aluksen Lenin-gradiin, jonka liikennettä se sitten avusti *Taifun*-nimisenä useita vuosikymmeniä **Andrei Araratovin** johdolla. Neuvostoliittolaiset olivat niin tyytyväisiä, että tilasivat saman tien 20 vastaavaa laivaa lisää. Ne olivat pikavauhdilla valmiit vuoteen 1952 mennessä.

palasi kotiin museoksi ja koululaivaksi

Ministeri, Turson kummi Aatos Erkko, kippariasussa Laitaatsillan johtaja Paavo Luukkanen, Turso-yhdistyksen pj. Pekka Snellman ja vuosikymmeniä Taifun-kipparina toiminut Andrei Araratov silloin, kun Turso oli Taifun (lokakuu 2004).

Taifun-nimilaatta.

Mutta sehän on Turso!

Ilman toimitusjohtaja **Tommy Verttiä** emme tietäisi Tursosta juuri mitään.

Vertti, entinen merenkulkija-höyrykone-mestari, oli liikeneuvotteluissa Venäjällä vuonna 2002. Joku siellä mainitsi, että heillä on käytössä vanha suomalainen hinaaja. Vakuudeksi siinä oli yhä Wärtsilän telakkakilpi, ja Vertti tiesi tehneensä varsinaisen löydön, Turson. Saman tien alkoi pohdinta, miten saada alus Suomeen ja entisöidä sille uusi elämä.

Seuraavaksi projektiin vannoutui mukaan merikapteeni **Antero Sala**, joka ryhtyi selvittämään Turson oston ja siirtoon liittyviä seikkoja.

Kaiken innostuksen keskellä kohtasi hanketta suruviesti, kun Vertti menehtyi äkilliseen sydänkohtaukseen. Mutta hänen loistoideansa keräsi jatkuvasti lisää asialle vihkiytynyttä väkeä.

Järjestäytyminen oli seuraava käytännön askel 19.5.2004, kun Satamajäänsärkijä s/s Turso yhdistys ry. perustettiin. Puheenjohtajana on siitä lähtien toiminut Pekka Snellman, joka toimi tuolloin myös Suomen Höyrypursiseura ry:n kommodorina. Ratkaiseva rahoitus saatiin ministeri **Aatos Erkolta**. Hänen ja Höyrypursiseu-

ran lisäksi perustajajäseniä olivat Kvaerner Masa-Yards ja Suomen Laivahistoriallinen Yhdistys ry. Näin Tursosta tehtiin virallisesti liikkuva kansallinen museoalus ja Höyrypursiseuran laivaston lippulaiva, joka soveltuu myös koulutuskäyttöön.

Teknisen kunnostuksen ja entisöinnin Pernajan Isnäsissä otti vastuulleen höyryasiantuntija **Esko Härö**. Suomenlinnan telakalla hoidettiin maalaustyöt ja pohjan hiekkapuhallus. Syksyllä 2006 alus siirrettiin Hietalahteen lähes alkuperäiseen varustelulaituriin, jossa sitä kunnostettiin kuutisen vuotta.

Toukokuussa 2011 upeaksi entisöity Turso vieraili Pietarin kaupungin 308-vuotispäivillä höyrypurjelaivaston keulilla.

– Median ja yleisön suosikkina Turso oli kuluvan syksyn mittaan mukana mm. Helsingin Silakkamarkkinoilla, jotta yhä useammilla olisi mahdollisuus tutustua tähän laivakonkariin, kertoo Pekka Snellman.

Turson historiaa ja tulevia tapahtumia on kirjattu nettiin (turso.fi), jota päivitetään kaiken aikaa.

Turson kävi siis lopulta hyvin. Myös tässä pätee kunnian periaate, ettei kaveria jätetä, ei merellä eikä maalla.

Irmeli Tanttu

S/S Turso Yhdistys ry

Satamajäänsärkijä S/S Turso Yhdistys ry on Helsingissä 19. toukokuuta 2004 perustettu yhdistys, jonka tarkoituksena on edistää merenkulkuperinteiden vaalimista sekä toimia vanhojen alusten kunnostamisen ja säilyttämisen puolesta.

Yhdistyksen perustajajäseniä ovat ministeri Aatos Erkko, Kvaerner Masa-Yards Oy, Suomen Höyrypursiseura ry ja Suomen Laivahistoriallinen Yhdistys ry.

Yhdistyksen tavoitteena on kunnostaa Turso teknisesti hyvään kuntoon ja entisöidä alus mahdollisimman huolellisesti. Turso tulee toimimaan liikkuvana kansallisena museoaluksenä sekä Suomen Höyrypursiseuran laivaston lippulaivana.

Yhdistykseen otetaan kannatusjäseniksi henkilö- ja yhteisöjäseniä. Henkilöjäsenten liittymismaksu on 20 € ja vuosimaksu 30 €, yhteisöjen liittymismaksu on 500 € ja vuosimaksu 250 €.